

TURISMUL RELIGIOS ÎN CONTEXTUL FLUXURILOR TURISTICE INTERNAȚIONALE

RELIGIOUS TOURISM IN THE CONTEXT OF INTERNATIONAL TOURISM FLOWS

**DOȚENCO Elenora, studentă, Specialitatea: EMREI,
ȘEVCENCO Violeta, studentă, Specialitatea: EMREI,**
Academia de Studii Economice din Moldova
Republica Moldova, or. Chișinău, str. Bănulescu-Bodoni 61
e-maili: dotenco.eleonora@ase.md
sevenco.violeta.wZTA@ase.md

Abstract: *Religious tourism is a form of tourism that has existed for centuries and still retains some features, as far as pilgrimage itself is concerned, but which has evolved enormously. Today, religious tourism requires a high level of education and culture on the part of tourists, which enables them to appreciate cultural-religious objectives in terms of their architecture, construction, value, spiritual significance and art content. There are still pilgrimages determined by the religious traditions of different countries, or those linked to specific events and manifestations. Religious tourism is a complex phenomenon that is constantly changing and diversifying, while retaining the basic element that established it: religion.*

Key words: *Religion, tourism, civilization, faith, Christianity, pilgrimage, travel*

JEL CLASSIFICATION: Z12, Z32, R41, R23, Q26, L91

INTRODUCERE

Cunoscut și sub numele de turism sacru sau de credință, acesta este una dintre cele mai vechi forme de turism. Turismul religios este o nișă în cadrul segmentului turismului cultural, care cuprinde patru nișe specializate: pelerinajele, vizitarea locurilor sacre, turismul de biserici, moschei și temple și călătoriile în scop de misiune sau de cult. Una dintre principalele motivații de călătorie este vizitarea obiectivelor religioase, elemente esențiale ale istoriei și culturii umane. Pe măsură ce turismul religios crește în fiecare an, Organizația Internațională a Turismului promovează potențialul puternic al acestuia, precum și capacitatea sa de a construi o înțelegere între diferitele credințe și culturi.

CONȚINUTUL DE BAZĂ

Călătoriile în scop de pelerinaj sub aspect religios își găsesc început încă din antichitate, fie în cadrul civilizațiilor fluviale egiptene, sau în cadrul civilizațiilor indiene, chineze, mesopotamiene, grecești și a Imperiului Roman. În cadrul fiecărei civilizații existau anumite divinități în care credea populația și la care se rugau. Spre exemplu în civilizațiile egiptene, religia din perioada antică a fost o religie politeistă prin excelență. Zeii egiptenilor antici au fost numeroși, numărul exact n-a fost încă determinat. Mulți dintre zei erau glorificați doar într-o anumită zonă sau într-un anumit oraș, dintre cei mai renumiți zei sunt: Osiris, Anubis, Ra, Sobek, etc. Grecii, la fel ca și egiptenii, erau politeiști, venerând mulți zei, dar încă din secolul al VI-lea î.Hr. a început să se formeze un panteon din doisprezece zei olimpici - Zeus, Hera, Poseidon, Demetra, Atena, Ares, Afrodita, Apollo, Artemis,

Hefaistos, Hermes și Dionis. [1] În Imperiul Roman, avea loc infinita extensie a numărului de divinități. Nu exista niciun eveniment al vieții umane, niciun fenomen natural, care să nu se afle sub patronajul uneia dintre ele. S-a numărat mai mult de 30.000 de zei având legătură cu Religia în Roma antică și Imperiul Roman. Flora prezida tot ceea ce înflorește, Fons (zeul apelor), apele ce ies la suprafață, Tellus, fecunditatea recoltelor (împreună cu Ceres), Janus este zeul ușii, dar mai exista, de asemenea, un zeu al pragului. [2]

Cu timpul aceste credințe în zei, s-au transformat în diferite tipuri de religii, care domină anumite spații geografice la etapa actuală.

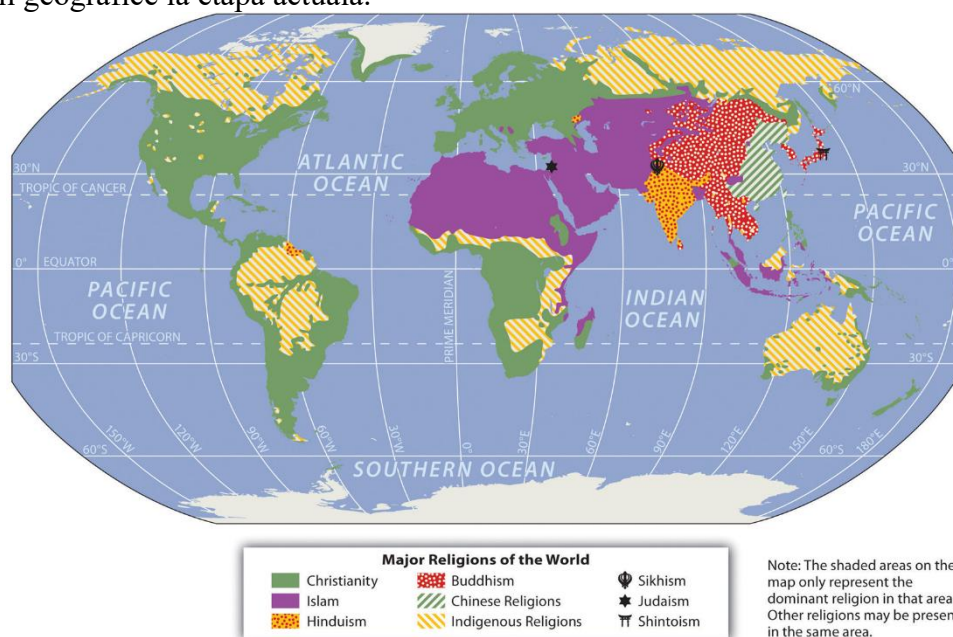


Fig. 1 Tipurile de religii predominante în lume

Sursă: Elaborat și adaptat de autor în baza: <https://astelus.com/ro/mari-religii-mondiale/>

Apariția și extinderea creștinismului provoacă o modificare calitativă nouă în circuitul călătoriilor de pelerinaj. Crearea patrimoniului cultural religios în cadrul diferitor spații geografice, unde s-au perindat (apostoli, ucenici, preoți, călugări, măici), în cadrul anumitor lăcașe sfinte (mănăstiri, biserici, loc de înmormântare) devin în timp și spațiu, loc de atracție pentru pelerini, care participă la serviciile divine în anumite zile sau sărbători religioase. Creștinismul este religia, care are astăzi în lume cel mai mare număr de adepți: într-adevăr, este religia aproape a tuturor popoarelor europene, iar datorită principiilor sale universale valabile, s-a extins mult în America, la fel și printre indigenii și negrii Oceaniei.

Creștinismul e divizat în diferite biserici:

- romano-catolică, păstrătoarea tradiției originare;
- biserica orientală greco-catolică și ortodoxă, ce derivă dintr-o schismă ce a avut loc în secolul XI;
- evanghelică sau protestantă, avându-și originea în separarea din secolul XVI. [3]

Circuitul turistic religios în spațiul geografic dominat de creștini, s-a confruntat cu anumite dezechilibre și dizfuncționalități, în perioada când regimurile de guvernare comuniste interzic frecventarea lăcașelor sfinte, la fel și distrugerea sau substituirea lor din lăcaș sfânt, în depozit alimentar, agricol, spitale, ospicii. La începutul anilor '40 ai secolului XX, bisericile au fost supuse impozitelor drastice, la care acestea nu puteau face față, în așa mod devenind motiv justificat pentru regimul sovietic să le închidă. Conform rapoartelor din 1949 în RSSM existau 931 de biserici, iar în urma acțiunilor de demolare sau reorganizare a lăcașelor sfinte, spre anul 1967 acestea au rămas doar

219, dintre care doar patru mănăstiri. Bisericele din Republica Moldova, fost RSSM, au avut o istorie tragică, spre exemplu Mănăstirea Curchi din Orhei. În 1958 puterea sovietică a izgonit călugării rămași, a distrus numeroase icoane, arzând literatura religioasă și artistică de circa 4 mii de volume. Bisericele de pe teritoriul mănăstirii, au fost transformate în depozite, sau încăperi auxiliare cu o altă menire decât cea creștină (spital de psihiatrie). [4] Un alt exemplu ar fi Mănăstirea Frumoasa din Călărași, care în mai 1946 puterea sovietică în comun acord cu episcopul Ieronim al Chișinăului lichidează mănăstirea, care nu-și putea achita impozitele către stat. Din 1946 până în 1994 în mănăstire au activat: orfelinat, școală internat pentru copii surdo-muți, colonie-penetenciară pentru minore și școală specială pentru copii alienați mintal. [5]

Pe lângă creștinism, după cum evindetăm în figura 1, există și alte credințe. În circuitul turistic religios mondial se înregistrează prezența vestigiilor religioase islamice, care devin atractive pentru statele musulmane, spre exemplu Arabia Saudită, care este un punct turistic religios important, datorită lăcașului său sfânt: Mecca. Islamismul este ultima religie în ordine cronologică dintre cele monoteiste, ce a fost predicată poporului arab între 622 și 633 de Mahomed, considerat profet al lui Allah (sau Dumnezeu). Această religie se mai numește deci și Mahomedană, iar adepții săi se numesc Mahomedani sau Musulmani.

A fost propovăduită, uneori prin intermediul forței, în toată Africa de Nord, din Egipt până în Maroc, ulterior și în Sudan și Africa Orientală; dar a pătruns și în Asia Occidentală (Asia Mică, Siria, Mesopotamia, Iran) până în nord-vestul Indiei și insulele Malaeziei. Venirea turcilor a dat naștere unor prozeliți și în Peninsula Balcanică. [6]

O altă religie dominantă este Hinduismul, cu o pondere de 13,4% în cadrul religiilor lumii, este foarte răspândit în India (80%) Pakistan, Bangladesh, Sri Lanka, precum și în câteva regiuni din sud-estul Asiei (Indonezia, mai ales insula Bali, Malaezia, Birmania, Thailanda). Deși hinduismul este adesea înțeles ca fiind o religie politeistă, presupunându-se că recunoaște nu mai puțin de 330 de milioane de zei, are de asemenea un „dumnezeu” care este suprem – Brahma. Brahma este o entitate despre care se crede că locuiește în fiecare frântură de realitate și de existență din întregul Univers. Textele principale ale hinduismului sunt Vedele (considerate cele mai importante), Upanișadele, Mahabharata și Ramayana. Aceste scrieri conțin imnuri, incantații, filosofii, ritualuri, poeme și povestiri, din care hindușii își fundamentează credințele. Alte texte folosite în hinduism includ Brahmanele, Sutrele și Aranyacele. [7]

Budismul este practicat de peste 500 de milioane de oameni din întreaga lume și este a patra religie ca mărime din lume. Budismul are aproximativ 2.500 de ani și a început în secolul al VI-lea pe baza învățăturilor lui Buddha. În timp ce a început în India, în câteva secole budismul sa răspândit în toată Asia. Astăzi, budiștii trăiesc în întreaga lume, dar sunt concentrați în principal în Asia de Est și de Sud-Est. Este o religie centrată pe pace și liniște și pe importanța de a duce o viață morală și bună. [8]

Pentru a avea posibilitate de a face cunoștință cu aceste credințe, oamenii au început a practica turismul religios, sau turismul de pelerinaj, care este, în esență, procesul de vizitare a locurilor de pelerinaj. Acestea sunt, în primul rând, destinații religioase și se poate spune chiar că au format o versiune foarte timpurie a turismului. De obicei, pelerinajele sunt călătorii lungi de câteva zile, săptămâni sau chiar luni în scopuri religioase. Ele reprezintă o întreagă călătorie, pe care oamenii de credință o fac pentru a-și consolida relația cu religia lor.

Piața globală a turismului religios este unul dintre cele mai mari segmente de turism. În 2018, se estimează, că o treime din cele 1,4 miliarde de sosiri de turiști internaționali au călătorit în scopuri religioase. Aceasta înseamnă că aproximativ 450 de milioane de călătorii internaționale au fost efectuate în scopuri religioase. Popularitatea turismului religios nu poate fi subestimată, deoarece chiar și 25% dintre călători sunt interesați de acest tip de turism.

Pentru multe țări, turismul religios în jurul patrimoniului său istoric și religios reprezintă o parte semnificativă din piața turistică totală. Arabia Saudită, de exemplu, a primit 13 milioane de turiști religioși în 2019 și se așteaptă ca acest număr să fie mai mult decât dublu, ajungând la 30 de milioane de vizitatori până în 2030. În statul Gujarat, din India, aproape 36% din totalul vizitelor turistice sunt turiști spirituali. Piața turismului religios din Brazilia este unul dintre cele mai mari segmente turistice din țară, fiind estimat la 14 miliarde de euro, generat de 20 de milioane de călătorii.

Circuitul turistic religios include categorii de vârstă medie și înaintată, care de regulă, au drept scop obținerea plăcerii spirituale. În ultimii 30 de ani, asistăm la o combinație reușită în circuitul turistic internațional, când pe lângă circuitul turistic balnear (maritim, termale, de agrement) sunt incluse și circuitele turistice religioase, astfel, combinația reușită dintre plăcere și relaxare trupească, asistăm la plăcerea și relaxarea spirituală. Astfel un exemplu concludent poate servi, circuitul turistic internațional din cadrul Israelului, care înregistrează fluxuri de turiști ce urmăresc relaxarea fizică în cadrul diferitor stațiuni balnare, cu plăcerea spirituală (vizitarea locurilor sfinte), spre exemplu „Drumul Crucii”, „Via Dolorosa” în latină, ceea ce înseamnă „Drumul durerii” este calea urmată de Iisus Hristos, cu Crucea pe umeri, de la pretoriu unde a fost dată sentința de condamnare la moarte, până la Golgota, locul unde a fost răstignit. În aceste regiuni, există atât de multe locuri de vizitat care au o importanță religioasă pentru creștini și pentru evrei, printre acestea se numără, Zidul de Vest, Muntele Măslinilor, Biserica Nașterii, Biserica Buna Vestire și multe altele. În 2019 numărul turiștilor în Israel a constituit 4,5 mln, dintre care 19% (855 mii turiști) au avut drept scop pelerinajul. Un alt exemplu ar fi Grecia, combinația plăcerii propriu zise, precum admirarea naturii și a arhitecturii, și pelerinajul pe muntele Athos, însă după cum se cunoaște ridicarea pe acest munte e permis doar bărbaților, dar în scopul măririi fluxului de turiști a fost lansată o croazieră, special pentru femeile care doresc să se apropie de Republica Monahală și să simtă sfințenia acestui loc. Acestea pot face o croazieră în jurul Muntelui Athos, în așa fel că navele se apropie foarte aproape de mănăstirile situate pe coasta Athosului , oferind ocazia de a savura frumusețea lor și de a face fotografiile memorabile.

PIB-ul Italiei este al patrulea ca mărime din Europa, cu aproape 2 100 de miliarde de euro. Dintre cei 60 de milioane de italieni, o proporție covârșitoare de 85% sunt creștini. Piața turismului emițător al Italiei se ridică la 30 de miliarde de euro anual. Călătorii italieni preferă cultura în detrimentul naturii și au o preferință relativ mare pentru descoperirea de noi culturi. Potrivit Europ Assistance, 34% dintre călătorii italieni consideră că aceasta este o activitate interesantă în timpul vacanțelor, ceea ce sugerează că italienii sunt interesați și de turismul religios, cum ar fi vizitarea siturilor religioase, a bisericilor și a altor lăcașuri de cult.

CONCLUZII

Turismul religios poate fi considerat o formă de turism de înaltă calitate, din cauza efectelor pozitive pe care le are asupra culturii și societății destinației. Această formă de turism contribuie la creșterea gradului de conștientizare a patrimoniului comun al oamenilor, ceea ce ajută la conservarea acestuia, pe lângă câștigurile financiare care pot fi în cele din urmă reinvestite în conservarea culturii locale și a patrimoniului religios. Turismul religios este, de asemenea, o mare sursă de responsabilizare și dezvoltare a comunității. Interesul turiștilor față de valorile și comunitățile locale ajută la dezvoltarea unui sentiment de responsabilizare și mândrie față de comunitatea locală, cultura și istoria acesteia. În mod firesc, turismul religios contribuie, de asemenea, la creșterea economică regională, la crearea de locuri de muncă și la o mai bună calitate a vieții.

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE.

[1] Cei 9 zei ai Egiptului Antic, <https://mythologica.ro/cei-9-zei-ai-egiptului-antic/>

- [2] Religia în Roma Antică și Imperiul Roman, <https://mythologica.ro/religia-in-roma-antica-si-imperiul-roman/>
- [3] [6] M.L. SOUCA, Suport de curs: TURISM INTERNATIONAL, Universitatea „Babeș-Bolyai” : Cluj-Napoca, 2019, [file:///D:/turism%20interna%C8%9Bional/articol/Suport%20de%20curs_Turism%20international%202019%20ID%20ECTS%20\(1\).pdf](file:///D:/turism%20interna%C8%9Bional/articol/Suport%20de%20curs_Turism%20international%202019%20ID%20ECTS%20(1).pdf)
- [4] Distrugerea bisericilor ortodoxe în RSSM, <https://www.romani.md/cum-au-aplicat-sovieticii-teroarea-pentru-distrugerea-bisericii-ortodoxe-din-rss-moldoveneasca-dupa-1945/>
- [5] Mănăstirea Frumoasa, Istoric, <https://www.frumoasa.md/istoric/>
- [7] <https://www.gotquestions.org/Romana/hinduism.html>
- [8] <https://www.storyboardthat.com/ro/lesson-plans/budism>

Coordonator științific: MAXIM Vasile, dr., conf. univ.
Academia de Studii Economice din Moldova
Republica Moldova, or. Chișinău, str. Bănulescu-Bodoni 61
e-mail: maxivali@yahoo.com